

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דת וחברה בגרמניה במאה הט"ז - 39054

תאריך עדכון אחרון 19-02-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): איה אלידע

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: aya.elyada@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 12:00-13:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בתמורות הדתיות העמוקות שהתרחשו בגרמניה של המאה ה-16, קרי הרפורמציה הפרוטסטנטית ותגובת הנגד הקתולית שבאה בעקבותיה, ויבחן את השפעותיהן על קבוצות חברתיות שונות, דוגמת איכרים, עירוניים, נשים ויהודים. נעמוד על יחסי הגומלין בין דת וחברה בגרמניה של המאה ה-16, ועל תפקידם של כוחות ואינטרסים חברתיים בעיצוב המפה הדתית של גרמניה בתקופת הרפורמציה ובדורות שלאחריה. הקורס יתמקד בקריאה וניתוח של מקורות ראשוניים, ושל ספרות מחקר מתחום ההיסטוריה החברתית של הרפורמציה והקונטרה-רפורמציה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא להציג לסטודנטים את התמורות הדתיות והחברתיות שהתרחשו בגרמניה במאה ה-16, ואת יחסי-הגומלין המורכבים בין דת לחברה בתקופה חשובה זו בהיסטוריה האירופית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- להסביר את הרקע לפריצתה של הרפורמציה ואת נסיבות הצלחתה
- לתאר את הקווים המרכזיים במשנתו של מרטין לותר
- להעריך את חשיבותו של הדפוס להפצת רעיונות הרפורמציה בכלל ובקרב השכבות הנמוכות בפרט
- להעריך את יחסי הגומלין בין המניעים התיאולוגיים לחברתיים במרד האיכרים ובצמיחתן והתפתחותן של הכתות האנאבפטיסטיות
- להסביר ולהעריך את השפעת הרפורמציה על קבוצות חברתיות שונות, דוגמת עירוניים, נשים, ויהודים

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: חלק קטן מהקורס יועבר בצורה פרונטלית, בעוד רובו יתבסס על קריאה וניתוח של מקורות ראשוניים בידי הסטודנטים, קריאה של ספרות מחקר, ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא לקורס
- 2-3. רקע: אירופה והכנסייה הקתולית ערב הרפורמציה; רנסאנס והומניזם נוצרי
- 4-5. מרטין לותר ומשנתו התיאולוגית
6. מהפכת הדפוס
7. "מלחמות הפמפלים"
8. מרד האיכרים
9. האנאבפטיסטים
10. תמורות דתיות וחברתיות בערי גרמניה

11. נשים, בית ומשפחה
12-13. היהודים בגרמניה במאה ה-16: המרות ותמורות
14. סיכום: דת וחברה ברפורמציה ובעקבותיה

חומר חובה לקריאה:

- יוג'ין פ' רייס (הבן) ואנתוני גרפטון, אירופה בראשית העת החדשה, 1460-1559, מהד' עברית שנייה מתוקנת, תל-אביב 2010, 129-134
רייס וגרפטון, 111-117
מירי אליאב-פלדון, הרפורמציה הפרוטסטנטית, תל-אביב 1997, פרק א
Denys Hay, "The Background to the Reformation", in J. Hurstfield (ed.), *The Reformation Crisis*, New York 1965, 8-20
Lewis W. Spitz, *The Protestant Reformation 1517-1559*, St. Louis 2001 [1985], 44-48, 57-68
רייס וגרפטון, 135-140
אליאב-פלדון, הרפורמציה הפרוטסטנטית, פרקים ב-ד
רייס וגרפטון, 11-18
מירי אליאב-פלדון, מהפכת הדפוס, תל אביב 2000, פרקים ג-ה, ח
Miriam U. Chrisman, "Printing and the Evolution of Lay Culture in Strasbourg, 1480-1599", in R. Po-chia Hsia (ed.), *The German People and the Reformation*, Ithaca 1988, 74-100
R. W. Scribner, *For the Sake of Simple Folk*. Oxford 1994, Ch. 1
Hans J. Hillerbrand, "The Antichrist in the Early German Reformation: Reflections on Theology and Propaganda", in A. Fix & S. Karant-Nunn (eds.), *Germania Illustrata: Essays on Early Modern Germany Presented to Gerald Strauss*, Kirksville, MS 1992, 3-18
רייס וגרפטון, 157-160
Peter Blickle, "The Divine Law of the Peasants and the Divine Justice of the Reformers", in idem, *From the Communal Reformation to the Revolution of the Common Man*, Leiden 1998, 147-161
H.G. Koenigsberger, "The Reformation and Social Revolution", in J. Hurstfield (ed.), *Reformation Crisis*, New York 1965, 83-94
רייס וגרפטון, 144-147
אליאב-פלדון, הרפורמציה הפרוטסטנטית, פרק ח
R. Po-chia Hsia, "Münster and the Anabaptists," in *German People and the Reformation*, 51-69
Spitz, *Protestant Reformation*, 166-178
Dixon, *Reformation in Germany*, 98-114
Thomas A. Brady, Jr., "In Search of the Godly City: The Domestication of Religion in the German Urban Reformation," in *German People and the Reformation*, 14-32
R.W. Scribner, "Civic Unity and the Reformation in Erfurt," *Past and Present* 66 (1975), 29-60
Lorna Jane Abray, "The Laity's Religion: Lutheranism in Sixteenth-Century Strasbourg," in *German People and the Reformation*, 216-232
Heide Wunder, "Gender Norms and Their Enforcement in Early Modern Germany," in Lynn Abrams and Elizabeth Harvey (eds.), *Gender Relations in German History*,

London 1996, 39-56

Susan Karant-Nunn, "Kinder, Küche, Kirche: Social Ideology in the Sermons of Johannes Mathesius," in *Germania Illustrata*, 121-140

Merry Wiesner, "Women's Response to the Reformation," in *German People and the Reformation*, 148-172

מרדכי ברויאר ומיכאל גרץ, תולדות יהודי גרמניה בעת החדשה, כרך א: 1600-1780, ירושלים 2000, פרקים 6-10

Elisheva Carlebach, *Divided Souls: Converts from Judaism in Germany, 1500-1750*, New Haven and London, 2001, Ch. 2-3

חוה פרנקל-גולדשמידט, "בשולי החברה היהודית: מומרים יהודים בגרמניה בתקופת הרפורמציה", בתוך: ראובן בונפיל ואחרים (עורכים), תרבות וחברה בתולדות ישראל בימי-הביניים, ירושלים 1989, 623-654

רייס וגרפטון, 149-155

אליאב-פלדון, הרפורמציה הפרוטסטנטית, פרקים ט, י"ב

Dixon, *Reformation in Germany*, Ch. 5

Heinz Schilling, "Confessionalization in the Empire: Religious and Societal Change in Germany between 1555 and 1620", in *idem, Religion, Political Culture and the Emergence of Early Modern Society*, trans. by Stephen G. Burnett, Leiden 1992, 222-232

Spitz, *Protestant Reformation*, 324-335, 356-359

חומר לקריאה נוספת:

- Hans J. Hillerbrand, *Historical Dictionary of the Reformation and Counter Reformation*, Lanham, Md. 2000

Hans J. Hillerbrand (ed.), *The Oxford Encyclopedia of the Reformation*, New York 1996

R. Po-chia Hsia (ed.), *A Companion to the Reformation World*, Malden, MA 2006

A.G. Dickens, *Reformation and Society in Sixteenth-Century Europe*, London 1966

C. Scott Dixon, *The Reformation in Germany*, Oxford 2002

רייס וגרפטון, פרק 2

A.G. Dickens, *Reformation and Society in Sixteenth-Century Europe*, London 1966, 29-51

C. Scott Dixon, *The Reformation in Germany*, Oxford 2002, 1-19, 33-42

Dickens, *Reformation and Society*, Ch. 3

Dixon, *Reformation in Germany*, 21-33, 42-58

Gordon Rupp, "Luther and the Reformation", in *Hurstfield, Reformation Crisis*, 21-31

Tom Scott, "The Peasants' War," in R. Po-chia Hsia (ed.), *A Companion to the Reformation World*, Malden, MA 2006, 56-69

Dixon, *Reformation in Germany*, Ch. 3

Spitz, *Protestant Reformation*, 106-111

Spitz, *Protestant Reformation*, 154-160

-
- H-J Goertz, "Radical Religiosity in the German Reformation," in *Companion to the Reformation World*, 70-85
 Dickens, *Reformation and Society*, Ch. 7
 Steven Ozment, *When Fathers Ruled: Family Life in Reformation Europe*, Cambridge, Mass. 1983
 Ulinka Rublack, "Meanings of Gender in Early Modern German History," in idem (ed.), *Gender in Early Modern German History*, Cambridge 2002, 1-18
 Miriam Bodian, "The Reformation and the Jews", in Jeremy Cohen and Moshe Rosman (eds.), *Rethinking European Jewish History*, Oxford 2009
 R. Po-chia Hsia, "Between State and Community: Religious and Ethnic Minorities in Early Modern Germany," in *Germania Illustrata*, 169-180
 Gerald Strauss, "Success and Failure in the German Reformation", in *German Reformation*, 221-258
 Bob Scribner, "Germany", in Bob Scribner et al. (eds.), *The Reformation in National Context*, Cambridge 1994, 4-29

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 60 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 20 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: